

Sygn. akt IV CSK 236/11

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 lutego 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa Szczepana K., Grażyny K.
i Mariusza K.

przeciwko Powiatowi R. - Powiatowemu Urzędowi Pracy
w R.

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 16 lutego 2012 r.,
skargi kasacyjnej powodów
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 7 grudnia 2010 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Powodowie wystąpili przeciwko pozwanemu Powiatowi R. – Powiatowemu Urzędowi Pracy w R. o pozbawienie wykonalności w całości tytułu wykonawczego (nakazu zapłaty z dnia 23 maja 2002 r., w sprawie I Nc 39/02). Powodowie twierdzili, że należność objęta kwestionowanym tytułem została rozłożona na raty (w 2003 r.), a ponadto w następstwie takiego założenia pierwotne zobowiązania z nakazu zapłaty wygasło wskutek odnowienia (art. 506 k.c.).

Sąd Okręgowy oddalił powództwo, dokonując podstawowych ustaleń faktycznych.

Prawomocnym nakazem zapłaty z dnia 23 maja 2002 r. Sąd Okręgowy nakazał trzem pozwanym, aby zapłacili Powiatowi R. – Powiatowemu Urzędowi Pracy kwotę 756.274,31 zł z odsetkami. Nakaz ten został zaopatrzony w klauzulę wykonalności. Decyzją z dnia 17 grudnia 2003 r. Starosta R. orzekł rozłożenie na raty pozostające do spłaty zadłużenie w kwocie 709.879,81 zł, przy czym w decyzji tej stwierdzono, że niedokonanie którejkolwiek z rat w terminie spowoduje uchylenie decyzji i sprawa zostanie skierowana do postępowania egzekucyjnego. Niewywiązanie się dłużników z warunków spłaty pożyczki spowodowało uchylenie poprzedniej decyzji (decyzji z dnia 26 stycznia 2005 r.) i wymagalność pozostałej do zapłaty kwoty zadłużenia (562.365,58 zł). Wojewoda decyzją z dnia 21 kwietnia 2005 r. uchylił decyzję Starosty R. z dnia 26 stycznia 2005 r. i orzekł o wygaśnięciu decyzji z dnia 17 grudnia 2003 r. o rozłożeniu należności na raty. Ostatecznie Minister Pracy i Polityki Społecznej stwierdził nieważność decyzji Wojewody z dnia 21 kwietnia 2005 r.

Wcześniej toczyło się już postępowanie z powództwa powodów przeciwko temu samemu pozwanemu o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego – prawomocnego nakazu zapłaty z dnia 23 maja 2003 r. (I NC 39/02) i powództwo zostało oddalone; oddalono apelację powodów, a Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi powodów do rozpoznania.

Sąd Okręgowy stwierdził, że decyzja administracyjna Starosty R. z dnia 17 grudnia 2003 r. o rozłożeniu pożyczki na raty nie tworzyła jako deklaratoryjna nowej

sytuacji jawnej, lecz potwierdzała zdarzenia, które nastąpiły z mocy prawa. Stosownie do art. 18 ust. 4d ustawy dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 2003 r. Nr 58, poz. 514 ze zm., cyt. dalej jako „ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r.”) pozostała do spłaty należność z mocy prawa stawała się natychmiast wymagalna w razie niedotrzymania przez pożyczkobiorców harmonogramu spłaty pożyczki. Zbędne było zatem wydawanie kolejnej decyzji o wygaśnięciu poprzedniej decyzji o rozłożeniu pożyczki na raty (art. 162 k.p.a.). Ponadto decyzja z dnia 17 grudnia 2003 r. została wyeliminowana z obrotu prawnego. Sąd Okręgowy nie podzielił także stanowiska powodów, że w wyniku wydania decyzji z dnia 17 grudnia 2003 r. o rozłożeniu pożyczki na raty doszło do odroczenia zobowiązania na podstawie art. 506 k.c. i wygaśnięcia tym samym całego zobowiązania objętego nakazem zapłaty z dnia 23 maja 2002 r.

Apelacja powodów została oddalona. Sąd Apelacyjny uzupełnił ustalenia Sądu Okręgowego o stwierdzenie, że termin płatności ostatniej raty przypadł na luty 2008 r. (według decyzji z dnia 17 grudnia 2003 r.). W ocenie Sądu, nie doszło między powodami (pożyczkobiorcami) i pozwanym (pożyczkodawcą) do odnowienia zobowiązania obejmującego zwrot pożyczki i tym samym do wygaśnięcia tego zobowiązania, a pozwany nie uzyskał nowego tytułu wykonawczego w postaci decyzji z dnia 17 grudnia 2003 r. Nie było też podstaw do przyjęcia, że zobowiązanie nie mogło być egzekwowane z uwagi rozłożenia powodom należności na raty. W chwili wytoczenia powództwa przeciwegzekucyjnego i w dacie wyrokowania wszystkie raty ustalone w decyzji Starosty z dnia 17 grudnia 2003 r. były wymagalne (Sąd ustalił, że termin zapłaty wszystkich rat upłynął półtora roku przed wytoczeniem powództwa).

Sąd Apelacyjny zauważył, że w apelacji powodowie dodatkowo podnosili jeszcze fakt częściowego spełnienia świadczenia, jednakże nie powoływali oni tego faktu w podstawie faktycznej powództwa, nie wykazywali też tego, w jakiej części zobowiązanie wygasło w następstwie jego spełnienia przez powodów.

W skardze kasacyjnej powodów podnoszono zarzuty naruszenia przepisów prawa procesowego, tj. art. 840 § 2 pkt 2 k.p.c. i art. 316 § 1 k.p.c. oraz przepisów prawa procesowego, tj. art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. i art. 18 ust. 4c i 4d ustawy z dnia

14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu. Skarżący wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku w pkt II i III i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Na podstawie umowy zawartej przez dłużnika i wierzyciela mogłoby dojść do odnowienia w zasadzie każdego zobowiązania łączącego strony stosunku zobowiązaniowego (art. 506 § 1 k.c.). Nowacją może być objęte zobowiązanie ujęte także w tytule wykonawczym. Nowacja może być także zastosowana w stosunku do zobowiązania pożyczkobiorcy wynikającego z umowy pożyczki udzielonej z Funduszu Pracy przez odpowiednie powiatowe urzędy pracy (art. 720 k.c.) przy uwzględnieniu postanowień ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i bezrobociu (do ustawy tej odesłano w umowie pożyczki z dnia 15 marca 2001 r.; § 5 umowy). Obecnie obowiązuje ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 49, poz. 1011 ze z.), która uchyliła ustawę z 14 grudnia 1994 r. Zgodnie z art. 139 ust. 5 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r., pożyczki z Funduszu Pracy udzielone na podstawie umów zawartych przed dniem wejścia w życie tej ustawy podlegają umorzeniu, rozłożeniu na raty, odroczeniu terminu spłaty na zasadach określonych w przepisach dotychczasowych, tj. m. in. w art. 18 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r.

Należy stwierdzić, że Sąd Apelacyjny właściwie ocenił skutki prawne decyzji deklaratoryjnej z dnia 17 grudnia 2003 r. w zakresie łączącego strony stosunku pożyczki pieniężnej, uzyskanej z Funduszu Pracy. Decyzja ta spowodowała jedynie modyfikację prawną treści tego stosunku poprzez rozłożenie na raty świadczenia powodów obejmujących zwrot pożyczki (zob. harmonogram spłaty pożyczki dołączony do decyzji z dnia 17 grudnia 2003 r.; k. 6-7 akt sprawy). Decyzja ta jako wyraz oświadczenia woli pożyczkodawcy nie wywołała natomiast skutku prawnego w postaci umorzenia dotychczasowego zobowiązania wynikającego z umowy pożyczki i kreowania nowego jurydyczne zobowiązania, mającego swoje źródło we wspomnianej decyzji administracyjnej (art. 506 k.c.). W ustawie z dnia 14 grudnia 1994 r. przewidziano formę decyzji administracyjnej m.in. dla rozstrzygnięcia kwestii ewentualnego odroczenia terminu spłaty kwoty pożyczki (por. art. 18

ust. 4a), co nie znaczy, że między stronami doszło do przekształcenia istniejącego stosunku obligacyjnego pożyczki w stosunek publicznoprawny wynikający z decyzji administracyjnej. Chodzi tu raczej o wybór przez ustawodawcę odpowiednio sprawnego (i kontrolowanego) modelu dystrybucji środków z Funduszu Pracy i dochodzenia ich zwrotu od pożyczkobiorców. Z ustaleń faktycznych wynika, że powodowie nie zwrócili pożyczki w całości w terminach przewidzianych w harmonogramie spłat dołączonych do decyzji z dnia 17 grudnia 2003 r., co spowodowało *ex lege* wymagalność pozostałej do spłaty należności wraz z odsetkami za opóźnienie (art. 18 ust. 4d ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r.). Roszczenie o zwrot sumy ujętej w kwestionowanym nakazie zapłaty wynika zatem z umowy pożyczki zawartej między stronami w dniu 14 marca 2001 r. (k. 6-7 akt sprawy).

W tej sytuacji za bezzasadny należy uznać zarzut naruszenia art. 18 ust. 4c i 4d ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. oraz zarzut naruszenia art. 506 k.c.

2. W skardze kasacyjnej wskazywano także na to, że powodowie uiścili część należności objętej nakazem zapłaty z dnia 23 maja 2002 r., przy czym fakt takiej zapłaty (kwoty 305.940 zł) wynika z treści kolejnych decyzji administracyjnych. W pozwie powodowie wprawdzie stwierdzali, że uiścili kwotę 305.940 zł (co znalazło odbicie w kolejnych decyzjach administracyjnych), ale bronili przede wszystkim stanowiska, iż tytułem egzekucyjnym nowym była decyzja administracyjna rozkładająca świadczenie pożyczkobiorców na raty (k. 3-4 akt sprawy; zob. też pisma procesowe powodów – k. 153-157 akt i uzasadnienie wyroku Sądu pierwszej instancji, k. 173 akt sprawy). Dopiero w uzasadnieniu apelacji powodowie dodatkowo podnosili, że powództwo powinno zostać uwzględnione przynajmniej częściowo w zakresie spełnionego świadczenia, odsyłając w tym zakresie do treści odpowiednich decyzji administracyjnych określających poziom ich zadłużenia. W tej sytuacji Sąd Apelacyjny miał uzasadnione podstawy do stwierdzenia, że powodowie nie wskazywali w podstawie faktycznej powództwa faktu spełnienia jako odrębnego zdarzenia uzasadniającego zastosowanie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. i okoliczność ta nie była istotnie przedmiotem badań i ustaleń w toku postępowania. Skarżący zwalczali tytuł wykonawczy (prawomocny nakaz zapłaty z dnia 23 maja 2002 r.) dlatego, ponieważ - ich

zdaniem - egzekucja ma być prowadzona jedynie na podstawie nowego, administracyjnego tytułu wykonawczego. Tymczasem - jak wyjaśniono - decyzje administracyjne zapadały jedynie w związku z kwestią zasadności rozłożenia na raty istniejącego zadłużenia powodów, wynikającego z umowy pożyczki i nie mogły wprost przesądzać o tym, kiedy i w jakiej części zobowiązanie powodów wygasło, zarówno w odniesieniu do długu głównego, jak i odsetek za opóźnienie. Broniąc się przed egzekucją sądową, powodowie nie wykazali także i tego, że na podstawie nakazu zapłaty z dnia 23 maja 2002 r. strona pozwana prowadzi wobec nich egzekucję jako pożyczkobiorców w zakresie większym niż wynikało to z dokonanej już częściowo spłaty. W tej sytuacji nie mógł być uznany za uzasadniony także zarzut naruszenia art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.

W tej sytuacji Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną jako nieuzasadnioną (art. 398¹⁴ k.p.c.).